

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

СЕКЦІЯ 14

ПИТАННЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ, ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ ЯК ЗАСОБУ НАЛАГОДЖЕННЯ КОМУНІКАЦІЇ

Томчаковська Юлія Олегівна Контрастивна лінгвістика: прикладні аспекти	641
Строченко Леся Василівна Англомовний військовий дискурс як об'єкт лінгвістичних досліджень	643
Варешкіна Наталія Володимирівна Принцип комунікативної орієнтації у навчанні читання	645
Дихта Наталя Миколаївна, Явдоцук Анастасія Андріївна Поняття юридичного дискурсу, особливості англомовної терміносистеми та її функціонування	648
Єрмоменко Світлана Василівна Українські суфікси суб'єктивної оцінки в англійському перекладі	651
Томчаковський Олександр Георгійович Англомовна навчальна лексикографія	653
Тупікова Тетяна Валеріївна, Козак Тетяна Борисівна Розвиток семантики дієслів sehen та hören у німецькій мові (діахронічне дослідження)	655
Потенко Людмила Олександрівна Особливості утворення сучасних неологізмів як мовного відображення війни у медіатекстах	658
Фрумкіна Арина Леонівна Практична підготовка викладачів немовних предметів до викладання фахових дисциплін іноземною мовою	661
Швелідзе Лідія Дмитрівна Наукова дискусія в контексті професійного спілкування	665
Alexeyev Mykola, Alexeyeva Liudmyla, Synyova Tetiana Old French in the English language of law: historical background	668
Лесневська Катерина Вікторівна Виклики у викладанні та вивченні сучасної юридичної англійської мови	671
Ковальова Ксенія Олександрівна Понятійні ознаки концепту textile в англійській мові	673

Список використаних джерел:

1. Вусик Г. Л., Павлик Н. В. Неологізми як мовне відображення російсько-української війни 2022 року. *Закарпатські філологічні студії*. Випуск 23. Том 1. Ужгород, 2022. С. 52–57. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.23.1.9>
2. Загнітко А. Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця : ТВОРИ, 2020. Х, 920 с. URL: <https://r.donnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789.pdf>
3. Малирчук О. Особливості творення неологізмів-телескопізмів у сучасній англійській мові (на матеріалі лексикографічних джерел). *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка*. Дрогобич, 2015. № 3. С. 137–140.
4. Семен Н., Тополок К. Інноваційна лексика в мові сучасних веб-медіа (на прикладі інтернет-варіанту газети «День»). *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Журналістські науки. 2020. Вип. 4. С. 205–210. <https://doi.org/10.23939/sjs2020.01.205>
5. Navalna M., Kostusiak N., Levchenko T., Oleksenko V., Shyts A., Popkova O. Extra-linguistic factors and tendencies of activation of military vocabulary in Ukrainian mass media. AD ALTA: Journal of interdisciplinary research, 2022, vol. 12. special issue XXV, pp. 184–189.
6. Армія INFORM – онлайн-медіа Міністерства оборони України. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/07/20/armyainform-predstavlyaye-slovyk-neologizmiv-ukrayinskoyi-movy/>
7. Global Voices. URL: <https://globalvoices.org/2022/10/20/in-ukraine-the-war-has-reshaped-language-to-create-new-idioms/>
8. Радіо Свобода України. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/larysa-masenko-ukrayinska-mova/32126052.html>
9. РБК – УКРАЇНА. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/zhargon-ta-neologizmi-k-viyna-zbagatila-slovnikoviy-1676393294.html>
10. Українське національне інформаційне агентство. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3490258-novitni-slengizmineologizmi-movne-viddzerkalenna-vijni.html>

Ключові слова: неологізм, військовий неологізм, лексичний новотвір, мас-медіа, медіатекст.

Key words: neologism, military neologism, lexical novelty, mass media, media text.

ФРУМКІНА АРИНА ЛЕОНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук, доцент*

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧІВ НЕМОВНИХ ПРЕДМЕТІВ ДО ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

На сучасному етапі модернізації системи освіти України і розбудови нової української школи постають важливі та невідкладні завдання. В Законі України «Про загальну середню освіту» [3, с. 17] наголошено, що система педагогічної освіти сьогодні має бути спрямована на підготовку педагогічних працівників нової генерації, які

володіють професійною й іншомовно-мовленнєвою компетентністю. І тому проблема комплексного підходу до підготовки майбутніх учителів для подальшої іншомовної викладацької діяльності в умовах Європейської інтеграції України потребує більш детального вивчення та уточнень.

Проблеми інтегрованого навчання різних дисциплін досліджувало чимало вчених. Посилилася тенденція інтеграції окремих навчальних дисциплін, роботи вітчизняних та зарубіжних вчених присвячені різним аспектам інтеграції: від встановлення загальних закономірностей цього процесу в навчанні до вивчення вузькоспрямованої предметної складової.

У загальному сенсі поняття «інтеграція» як педагогічне явище трактується вченими як об'єднання декількох навчальних предметів в один цикл, в якому наукові поняття пов'язані загальним змістом і методами викладання. Ми, під інтегрованим навчанням, розуміємо «синтез двох процесів навчання в одну процесуальну спільність, що дозволить одночасне набуття знань і розвиток умінь в двох видах діяльності: професійної та іншомовної. Інтегровані вміння припускають здатність вивчення інтегрованого курсу на матеріалі іноземної мови з домінантою уваги на змісті курсу і контролюючою увагою на іншомовній мовленнєвій діяльності» [4, с. 65]. А під інтегрованим процесом навчання для викладання фахових дисциплін іноземною мовою розуміємо синтез двох дисциплін, а саме: фахової дисципліни й іноземної мови як засобу оволодіння фаховою дисципліною в одну процесуальну спільність, що передбачає одночасне набуття знань і розвиток умінь в двох видах діяльності: професійної та іншомовно-мовленнєвої.

Початком інтегрованого процесу навчання двом різноплановим предметам, одним із яких змістовний, й тому домінуючий, а інший – беззмістовний, й тому допоміжний, має бути засвоєння понятійного апарату першого, а звідси лексико-граматичних засобів другого; тобто таких засобів, за допомогою яких виражаються поняття основної дисципліни.

Продовженням інтегрованого процесу навчання двом тим самим різноплановим предметам має бути засвоєння теоретичних знань першого предмета засобами другого, що дозволить студентам одночасно опановувати основи своєї спеціальності та вміння сприймати, осмислювати, викладати та аналізувати відповідну їй інформацію на мові, що вивчається.

Завершенням інтегрованого процесу навчання двом тим самим різноплановим предметам має бути практичне застосування отриманих предметно-теоретичних знань у їхньому іншомовному супроводі. Це і спонукатиме студентів до одночасного прояву та вдосконалення, набутих в умовах процесуальної інтеграції, професійних (предметних) та іншомовних мовленнєвих умінь [4; 5].

У зв'язку з цим Р. Мартинова обґрунтовує доцільність здійснення інтегрованого процесу навчання на 3-х етапах: лінгво-понятійному, предметно-мовному та професійно-діяльному.

Для визначення системи вправ на *першому* – лінгво-понятійному етапі виходимо з психологічних закономірностей засвоєння іношомовного матеріалу, які полягають у: запровадження інформації в короткочасну пам'ять, що співвідноситься з придбанням її **знань**; закріпленні знань на проміжному етапі у вигляді досягнення **навичок** (автоматизмів) вживання досліджуваного у поєднанні з раніше вивченим; поглиблення набутих знань шляхом їх введення в довгострокову пам'ять на основі розвитку **умінь** вживати мовну інформацію, що засвоюється, у різних лінгво-мовленнєвих комбінаціях. При цьому концентрація уваги тих, хто навчається при переході з одного етапу на інший, зосереджується спочатку на мовному аспекті мови, потім на передмовному і нарешті на мовному. О. Соколов стверджував, що для того, щоб «іношомовна мова стала вільно сприймається за змістом, необхідно, щоб спочатку всі її складові були актуально усвідомлюваними, а потім у міру наростання їхньої мовної активізації опускалися на рівень їхнього передмовного та мовного застосування з переключенням уваги з форми говоріння з його суть» [7]. На підставі цього розглянемо послідовно певні мовні операції, передмовні дії та види мовної діяльності з трансформації засобів іношомовного мовлення (в даному випадку лексичних і раніше засвоєних граматичних) у саму мову предметно-обумовленого характеру.

I. Набуття лексичних знань. *Початком набуття лексичних знань* є презентація та семантизація нових мовних явищ. *Продовженням набуття лексичних знань* є розвиток здібностей їх рецептивного та репродуктивного прояву. Досягнення рецептивних і репродуктивних знань лексики, що вивчається, у кожного студента дозволяє перехід до формування навичок вживання цього матеріалу в їх простих передмовних зразках: словосполученнях і реченнях [2; 4; 1].

II. Формування лексичних навичок з урахуванням вивченої граматики. *Початком формування лексичних навичок* є вживання лексичних одиниць, що досліджуються, у взаємозв'язку з раніше вивченими в словосполученнях і реченнях. В інтегрованому процесі навчання ці словосполучення та речення відбираються з майбутньої лекції. Вони об'єднуються в смислові блоки та підлягають багаторазовому читанню та відтворенню як з опорою на підручник, так і на слух. *Продовженням формування лексичних навичок* на основі вивченої граматики є складання словосполучень та речень за допомогою підстановочних таблиць. Підстановочні таблиці дають можливість різноманітного комбінування лексем, що вивчаються, в межах тієї граматики, яку опанували студенти, що забезпечує їх міцне запам'ятовування.

Завершенням формування лексичних навичок на основі вивченої граматики є методичні дії з перевірки здатності студентів швидко і безпомилково відтворювати матеріал, що вивчається рідною мовою при його сприйнятті іноземною і іноземною мовою при його сприйнятті рідною.

III. Розвиток лексичних умінь з урахуванням вивченого граматичного матеріалу. Розглянемо розвиток лексичних умінь вживання

досліджуваного лексичного матеріалу в читанні, усному та письмовому монологічному мовленні, усному діалогічному мовленні та аудіювання.

1. *Розвиток лексичних умінь у читанні, усній та письмовій монологічному мовленні.*

Для досягнення цієї мети студентам пропонується текст для читання та викладу прочитаного, в якому обов'язково використовуються лексичні одиниці, що вивчаються, в їх повному обсязі. Якщо в одному тексті неможливо використати велику кількість лексем, що вивчаються (наприклад, 70 – загальна кількість нових слів у програмній темі, що вивчається), то студентам пропонується кілька текстів, в яких у сукупності використані всі вивчені мовні явища. Розвиток лінгвістичних умінь у читанні продовжується виконанням домашнього завдання, що полягає у читанні одного (кілька) тематичних текстів розширеного змісту, в яких незнайомі слова та вирази дано з перекладом у вигляді виносок.

2. *Розвиток лексичних умінь у діалогічному мовленні.*

Для досягнення цієї мети студентам пропонується кілька діалогів для читання з ролей та драматизації прочитаного, в яких обов'язково використовуються всі лексичні одиниці, що вивчаються, в їх повному обсязі.

3. *Розвиток лексичних умінь у аудіювання.* Для досягнення цієї мети студентам пропонуються тексти для їх прослуховування та відтворення, у кожному з яких використовуються лексичні одиниці, що вивчаються, в повному обсязі. Перевірка розуміння прослуханого здійснюється двома шляхами: 1) тестуванням; 2) відтворенням сприйнятого на слух змісту.

Інтегрований процес навчання для викладання фахової дисципліни іноземною мовою визначається нами як синтез двох дисциплін, а саме: фахової й іноземної мови як засобу оволодіння фаховою дисципліною в одну процесуальну спільність, що передбачає одночасне набуття знань і розвиток умінь в двох видах діяльності: професійної та іншомовно-мовленнєвої.

Список використаних джерел:

1. Боднар С. В. Інтегроване навчання професійної та іншомовної мовленнєвої діяльності. *International scientific professional periodical journal "The Unity of Science"*. Vienna-Austria, April N 2, 2015. P. 16–20.
2. Бухбиндер В. А. Работа над лексикой / Основы методики преподавания иностранных языков. Київ : Вища школа, 1986. 336 с.
3. Закон України «Про загальну середню освіту». *Освіта України: нормативно-правові документи*. Київ : Міленіум, 2001. 126 с.
4. Мартинова Р. Ю. Сутність і структура процесуальної інтеграції професійної та іншомовної мовленнєвої діяльності. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. Одеса, 2012. Вип. 4. С. 63–69.
5. Frumkina A. et al. Readiness of future teachers for integrated teaching of educational subjects in foreign language. *Revista Práxis Educacional*, [S.l.], v. 16, n. 38, jan. 2020. P. 502–514. Mode of access: <http://periodicos2.uesb.br/index.php/praxis/article/view/6023>

6. Aryna Frumkina. Postmodern principles in integrated teaching of foreign languages and fine art to primary learners in the New Ukrainian School. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, vol. 13, issue 4, 2021. Pp. 579–594.
7. Sokolov A. N. Inner Speech and Thought : monograph. N. Y. : Plenum, 1972. 284 p.

Ключові слова: інтегроване навчання, іноземна мова, інтеграція, фахові предмети, викладання.

Key words: integrated education, foreign language, integration, professional subjects, teaching, major subjects.

ШВЕЛІДЗЕ ЛІДІЯ ДМИТРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук*

НАУКОВА ДИСКУСІЯ В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

В сучасному світі іноземна мова з кожним роком набуває все більшої популярності. Саме зараз суспільству потрібні фахівці, які володіють іноземною мовою на рівні професійного спілкування, де мова виступає інструментом професійної діяльності, а рівень її знання визначає професіоналізм та якість фахівця.

Під час підготовки фахівців у немовних ЗВО викладачі постають перед труднощами, такими як швидкість підготовки здобувачів базовому рівню володіння іноземною мовою (лексикою та граматику), а також формуванню комунікативних навичок. Іншими словами йдеться про досягнення вільного спілкування та володіння іноземною мовою в рамках певної професійної діяльності.

Метою дискусії є з'ясування та зіставлення різних точок зору, пошук, виявлення істинної думки, знаходження правильного розв'язання спірного питання. Цей вид діяльності є ефективним у розвитку комунікативних навичок, тому, що дискусія дозволяє створити сприятливу мовну ситуацію для застосування здобутих знань у рамках професійної тематики.

Дискусія передбачає використання різноманітних видів мовленнєвої діяльності. На першому етапі дискусії здобувачу необхідно сформулювати свою точку зору з того чи іншого питання, вдаючись до використання монологічного мовлення. Наступним кроком є елемент аудіювання, при якому інші учасники дискусії формують своє ставлення до цієї проблеми.

Наступний етап – підтвердження власної думки шляхом переконання співрозмовника. На цьому етапі дискусія може перейти у полеміку. Тут буде мати місце як монологічна, так і діалогічна мова. На останньому етапі резюмується все вище сказане і формуються висновки.